

Grastyán Endre

(Őriszentpéter, 1924. február 25. – Pécs, 1988. június 17.^[1]) magyar orvos, idegfiziológus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

A hippocampus működésével foglalkozó kutatásai úttörő jelentőségűek.

Életpályája:

Felsőfokú tanulmányait a pápai református teológián kezdte, de valójában az orvosi pálya vonzotta, orvostanhallgató lett a Pécsi Orvostudományi Egyetemen. Környey István, Szentágothai János és Lissák Kálmán tanítványa volt. Kutatói munkát Lissák Kálmán Élettani Intézetében folytatott. A kandidátusi (1973), majd a nagydoktori fokozat (1976) elnyerése után 1978-tól a POTE Élettani Intézetet vezette haláláig, ugyanezen időponttól kezdve az intézetben működő MTA Idegéletani Kutatócsoport munkáját is ő irányította. Kutatói tevékenysége során mindvégig foglalkoztatta a játék élettani és pszichológiai háttere, ebben a témában tartotta meg akadémiai székfoglaló előadását 1985-ben. 1982-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Munkássága:

A kutatói pályáját végig Pécssett építő Grastyán Endre a pszichés működés élettani hátterét vizsgálta, s főképp arra kereste a választ, hogy a tanulás folyamatát miképp befolyásolja a jutalmazás és a gátlás, valamint a játék.

A magyarországi komplex neuro- és elektrofiziológiai kutatások iskolateremtő egyénisége.

Elsőként írta le **a rejtett agykérgi területnek** a tanulásban betöltött szerepét. Nevéhez fűződik az agyterületnek a motivációs folyamatok szempontjából történő feltárása, nemzetközileg is kiemelkedő jelentőségűek a **feltételes reflex** megerősítési mechanizmusát leíró munkái, továbbá elsőként írta le a gátlás alóli izgalommal történő felszabadító **rebound jelenséget**.

Már az 50-es évek végén **nemzetközileg elismert kutatónak számított**, aztán a motivációs elméletekkel foglalkozva, a **hippocampus** elektromos aktivitása alapján eljutott odáig, hogy az elkerülő (büntető) viselkedési minta a megközelítést szervező idegi struktúrák gátlásának eredménye. Ez új tanulási elmélet kidolgozásához vezetett, az addigi teóriák szembenállóként értelmezték a jutalmazást és a büntetést, míg Grastyán rájött, ezek egy egységes rendszer más és más funkcionális állapotát jelzik. **Tanuláselmélete élettani és pszichológiai tananyag mindmáig.**

Főbb díjai:

- Akadémiai Díj (1963 és 1967)
- Munka Érdemrend (arany, 1982)
- Állami Díj (1988)

Főbb művei:

- Aggytörzsi és archicorticalis mechanizmusok jelentősége a feltételes reflexben: Kandidátusi értekezés tételei / [kiad. a Tudományos Minősítő Bizottság]. Budapest: Szerző, 1958. 4 p.
- Orientáció és megerősítés. Akadémiai nagydoktori értekezés. Kéziratban. 1976.
- A játék neurobiológiája : Akadémiai székfoglaló: 1983. április 19. Budapest : Akad. Kiadó, 1985. 66 p. (Értekezések, emlékezések, 0236-6258)
- Agresszió az élővilágban. Társszerzőkkel, szerk. Csányi Vilmos. Budapest: Natura, 1986.195 p.